

Sygn. akt I C 1445/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2017 roku

Sąd Rejonowy w Grudziądzu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Marcin Kolasiński

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Magdalena Hausman

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2017 roku w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. K. i R. K. (1)**

przeciwko **D. O.**

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

I. oddała powództwo;

II. zasądza solidarnie od powodów M. K. i R. K. (1) na pozwaną D. O. kwotę 4.817 zł (cztery tysiące osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. częścią kosztów sądowych, od których uiszczenia zwolnieni byli powodowie, obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt I C 1445/16

UZASADNIENIE

Małżonkowie M. i R. K. (1) wnieśli pozew przeciwko D. O. o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli przenoszącego na ich rzecz udział wynoszący 1/2 części we własności lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego przy ul. (...) w G., dla którego Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą nr (...). W uzasadnieniu pozwu strona powodowa podniosła, że powodowie 29 kwietnia 2004 roku darowali swojemu wnukowi A. O. (1) i jego wówczas narzeczonej D. O. udziały w przedmiotowym lokalu po 1/2 części. W tej samej umowie obdarowani zapewnili powodom opiekę. Pismem z 10 maja 2016 roku powodowie odwołali darowiznę wobec pozwanej z uwagi na rażącą niewdzięczność, która przejawiała się brakiem zainteresowania powodami po wyjeździe pozwanej za granicę oraz nieudzielaniem im opieki. Ponadto, obdarowana wszczęła przeciwko A. O. (1) egzekucję, co skutkowało wizytą komornika i rzeczoznawcy w lokalu i wywołaniem u darczyńców przekonania, że zostaną wyrzuceni z mieszkania.

Postanowieniem z 14 października 2016 roku referendarz sądowy zwolnił powodów od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od pozwu ponad kwotę 500 zł (k. 21-22).

W odpowiedzi na pozew D. O. wniosła o oddalenie powództwa. Pozwana podniosła, że z powodami łączyły ją zawsze dobre relacje, a do wyjazdu za granicę była zmuszona w celach zarobkowych. Według pozwanej, utrzymywała ona kontakt z powodami, odwiedzała ich z dziećmi w czasie wizyt w Polsce, służyła im pomocą, gdy wyrażali taką potrzebę, a jesienią 2015 roku na swój koszt wymieniła w lokalu okna. Wszczęcie egzekucji z udziału należącego do A. O. (1) spowodowane było znacznymi zaległościami alimentacyjnymi wobec wspólnych dzieci i niemożnością zaspokojenia

roszczenia w inny sposób. Jej celem nie było pokrzywdzenie darczyńców. Zdaniem strony pozwanej, odwołanie darowizny nie było pomysłem samych powodów, lecz A. O. (1). Ponadto, pozwana podniosła, że wykupienie przez powodów mieszkania było możliwe dzięki środkom finansowym w kwocie 12.000 zł pochodzącym z oszczędności pozwanej (k. 27-30).

Sąd rozpoznał sprawę w postępowaniu zwykłym.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 3 marca 2004 roku małżonkowie M. i R. K. (1) nabyli własność lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego przy ul. (...) w G., dla którego Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą nr (...). Wykup lokalu był możliwy m.in. dzięki wsparciu finansowemu D. O. (wówczas noszącej panieńskie nazwisko F.), która przekazała na ten cel swoje oszczędności zgromadzone na książeczce mieszkaniowej i która była narzeczoną ich wnuka A. O. (1).

Dowody:

- odpis księgi wieczystej nr (...) (k. 10-11),
- zeznania świadka N. O. (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 54v-55),
- zeznania świadka A. O. (1) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 55-56),
- zeznania świadka M. F. (1) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 56v-57),
- zeznania świadka M. F. (2) (nagranie rozprawy z 20.03.2017 r. – protokół skrócony na k. 70-70v),
- przesłuchanie powodów M. K. (k. 79-81 i 81v) oraz R. K. (1) (k. 81-81v),
- przesłuchanie pozwanej D. O. (nagranie rozprawy z 18.04.2017 r. – protokół skrócony na k. 86v-87v).

W dniu 29 kwietnia 2004 roku małżonkowie (...) darowali na rzecz swojego wnuka A. O. (1) oraz jego narzeczonej D. O. (F.) prawo własności lokalu położonego przy ul. (...) w G. w udziałach wynoszących po 1/2 części. W umowie darowizny obdarowani, na polecenie darczyńców, ustanowili nieodpłatnie na ich rzecz dożywotnią służebność osobistą, polegającą na prawie korzystania z mieszkania składającego się z jednego pokoju i wspólnej kuchni, jak również zobowiązali się zapewnić im opiekę (§ 3 aktu notarialnego).

Dowody:

- umowa darowizny z 29.04.2004 r. (k. 7-9),
- odpis księgi wieczystej nr (...) (k. 10-11).

Już po dokonaniu darowizny A. (...) zawarli związek małżeński, z którego urodziły się dwie córki. Jednakże pod koniec 2006 roku małżonkowie rozstali się, a 16 marca 2009 roku orzeczono rozwiązanie ich małżeństwa przez rozwód. Od czasu faktycznej separacji, D. (...) pozostawali w złych relacjach.

Dowody:

- zeznania świadka A. O. (1) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 55-56),
- zeznania świadka M. F. (1) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 56v-57),
- przesłuchanie pozwanej D. O. (nagranie rozprawy z 18.04.2017 r. – protokół skrócony na k. 86v-87v).

Po faktycznym rozstaniu z mężem, D. O. znalazła się w trudnej sytuacji materialnej. Z uwagi na niewywiązywanie się przez A. O. (1) z obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci, w kwietniu 2007 roku wyjechała do Niemiec w celach zarobkowych, gdzie przebywa i pracuje do chwili obecnej.

Dowody:

- zeznania świadka M. F. (1) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 56v-57),
- zeznania świadka M. F. (2) (nagranie rozprawy z 20.03.2017 r. – protokół skrócony na k. 70-70v),
- przesłuchanie pozwanej D. O. (nagranie rozprawy z 18.04.2017 r. – protokół skrócony na k. 86v-87v).

Do 2007 roku D. O. utrzymywała stałe kontakty z M. i R. K. (1), a relację między nimi były dobre. Od czasu rozstania z A. O. (1) oraz wyjazdu do Niemiec ich kontakty uległy znacznemu ograniczeniu. Tym niemniej, D. O. telefonowała do darczyńców np. z okazji urodzin, jak też odwiedzała ich razem z dziećmi w czasie wizyt w Polsce, które miały miejsce w różnych okresach raz do roku, raz na trzy lata, w zależności, kiedy przyjeżdżała do Polski. Interesowała się ich losem. Ostatni raz D. O. odwiedziła wraz z dziećmi małżonków (...) jesienią 2015 roku. W czasie tej wizyty na swój koszt zamówiła firmę, która dokonała wymiany okien w mieszkaniu oraz założyła rolety. Darczyńcy cieszyli się z powodu wymiany okien na nowe, a podczas ich spotkania z D. O. panowała miła atmosfera. W czasie wizyty małżonkowie (...) wypowiadali się o niej pozytywnie i nazywali wnuczką. D. O. nie świadczyła pomocy finansowej na rzecz darczyńców, przy czym ci nigdy wcześniej nie poprosili jej o taką pomoc.

Dowody:

- zeznania świadka R. K. (2) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 56-56v),
- zeznania świadka M. F. (1) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 56v-57),
- zeznania świadka M. F. (2) (nagranie rozprawy z 20.03.2017 r. – protokół skrócony na k. 70-70v),
- przesłuchanie pozwanej D. O. (nagranie rozprawy z 18.04.2017 r. – protokół skrócony na k. 86v-87v).

Małżonkowie (...) zamieszkują w lokalu przy ul. (...) sami. R. K. (1) od 2000 roku jest sparaliżowany po wylewie, leży w łóżku i wymaga stałej opieki. Od około 10 lat nie wychodził z domu. M. K. choruje na serce, jak również leczy się psychiatrycznie. Małżonkowie wymagają pomocy przy robieniu zakupów, płaceniu rachunków, sprzątanii czy czynnościach higienicznych przy R. O.. Opiekę nad R. K. (1) sprawuje przede wszystkim żona M. K., której pomagają wnuk A. O. (1), jego druga żona N. O. oraz jego matka i córka darczyńców A. O. (2). Opieka ta zaspokaja podstawowe potrzeby małżonków (...). Utrzymują się oni z emerytur w łącznej wysokości ponad 2.000 zł miesięcznie, które na ogół wystarczają im utrzymanie. Czasami rodzina pomaga im finansowo, dokonując opłat za mieszkanie lub wykupując leki. Obecnie nie chcą oni otrzymywać jakiegokolwiek pomocy ze strony D. O. ani utrzymywać z nią kontaktów.

Dowody:

- zeznania świadka N. O. (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 54v-55),
- zeznania świadka A. O. (1) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 55-56),
- zeznania świadka A. O. (2) (nagranie rozprawy z 20.03.2017 r. – protokół skrócony na k. 69-70 i 70v),
- przesłuchanie powodów M. K. (k. 79-81 i 81v) oraz R. K. (1) (k. 81-81v).

A. O. (1) posiadał zaległości alimentacyjne w wysokości kilkudziesięciu tysięcy złotych wobec dwójki wspólnych córek z D. O., które wychowywały się przy matce. Z uwagi na niemożność uzyskania spłaty zadłużenia z innych źródeł D. O. wszczęła egzekucję m.in. z udziału wynoszącego 1/2 części w prawie własności lokalu przy ul. (...), należącego do A.

O. (1). Małżonkowie (...) nie wiedzieli o toczącej się egzekucji, albowiem ani D. O., ani A. O. (1) nie poinformowali ich o tym fakcie. W dniu 18 kwietnia 2016 roku w mieszkaniu pojawili się komornik i rzeczoznawca celem dokonania opisu i oszacowania lokalu na cele postępowania egzekucyjnego. Wizyta ta nie wzbudziła u małżonków (...) większego niepokoju czy obawy, że będą musieli opuścić zajmowane mieszkanie. Na wniosek D. O. egzekucja z udziału w lokalu została umorzona. Składając wniosek egzekucyjny, nie było jej zamiarem wyrzucenie darczyńców z mieszkania.

Dowody:

- sprawozdanie z czynności detektywistycznych (k. 83-85),
- dokumenty w aktach sprawy Kmp 78/15 komornika sądowego D. L. (k. 1, 26-26v, 35, 55, 65),
- zeznania świadka M. F. (1) (nagranie rozprawy z 2.02.2017 r. – protokół skrócony na k. 56v-57),
- zeznania świadka M. F. (2) (nagranie rozprawy z 20.03.2017 r. – protokół skrócony na k. 70-70v),
- przesłuchanie powodów M. K. (k. 79-81 i 81v) oraz R. K. (1) (k. 81-81v),
- przesłuchanie pozwanej D. O. (nagranie rozprawy z 18.04.2017 r. – protokół skrócony na k. 86v-87v).

Pismem z 10 maja 2016 roku M. i R. K. (1) odwołali wobec D. O. darowiznę udziału w lokalu przy ul. (...), powołując się na rażącą niewdzięczność obdarowanej w stosunku do darczyńców.

Dowód:

- pismo odwołujące darowiznę z 10.05.2016 r. (k. 12).

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony powyżej stan faktyczny ustalony został na podstawie dokumentów wymienionych w poprzedniej części uzasadnienia oraz osobowych źródeł dowodowych, przy czym w przypadku świadków N. O., A. (...), jak również przesłuchania obojga powodów, sąd opierał się na ich zeznaniach jedynie częściowo.

Dokumenty znajdujące się w aktach sprawy co do zasady nie były kwestionowane przez strony, w związku z czym stanowiły wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych. Jeżeli chodzi o ustalenie wysokości zadłużenia alimentacyjnego byłego męża pozwanej A. O. (1), to wynikało ono z dokumentów znajdujących się w aktach komorniczych o sygn. Kmp 78/15, których prawdziwość nie została w toku niniejszego procesu skutecznie podważona.

W okolicznościach niniejszej sprawy, do oceny osobowych źródeł dowodowych należało podejść z dużą ostrożnością, albowiem większość ze świadków oraz przede wszystkim strony miały interes w składaniu zeznań określonej treści.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków R. K. (2), M. F. (1) i M. F. (2), albowiem były logiczne, spójne i wyważone. Tego pierwszego uznać można dodatkowo za osobę niezwiązaną ze stronami postępowania, wobec czego nie miał on interesu w świadczeniu na korzyść którejkolwiek z nich. Trudno też dopatrzeć się takiego interesu u świadka M. F. (2), niebędącej członkiem rodziny pozwanej.

Sąd uznał również za wiarygodne przesłuchanie pozwanej D. O., które było zbieżne z zeznaniami w/w świadków, a ponadto – zdaniem sądu – pomimo że pozwana miała bez wątpienia interes w składaniu zeznań określonej treści, to nie były one jednak nacechowane złą wolą wobec powodów. Wręcz przeciwnie, pozwana w dalszym ciągu z szacunkiem wypowiadała się o powodach, nie obarczając ich winą za odwołanie darowizny i wniesienie pozwu do sądu.

Sąd co do zasady dał również wiarę zeznaniom świadków N. O., A. (...), co dotyczyło zwłaszcza rodzaju pomocy, jakiej wymagają powodowie, oraz osób, które sprawują nad nimi opiekę. Sąd nie dał natomiast wiary zeznaniom w/w osób o nieutrzymywaniu przez pozwaną żadnych kontaktów z powodami oraz całkowitym braku pomocy dla nich

z jej strony. W tym zakresie zeznania te były bowiem sprzeczne z ustalonymi przez sąd okolicznościami faktycznymi i materiałem dowodowym, który sąd uznał za wiarygodny. Wszak pozwana utrzymywała z powodami choćby kontakty telefoniczne, dzwoniąc przy okazji np. urodzin, jak i odwiedzała ich wraz z dziećmi w czasie swoich pobytów w Polsce. Bezsportną okolicznością pozostawało, że jesienią 2015 roku dokonała na swój koszt wymiany okien w mieszkaniu, co – w ocenie sądu – traktować należało jako istotną pomoc na rzecz darczyńców. Według zeznań świadka R. K. (2), nie wówczas nie wskazywało na złe relacje między stronami, a powodowie określali pozwaną jako wnuczkę. Ponadto, jeżeli chodzi o w/w świadków (tj. N. O., A. (...)), to nie musieli oni przecież mieć pełnej wiedzy na temat relacji łączących powodów z pozwaną. Sporna między stronami kwestia, w jakim udziale pozwana uczestniczyła finansowo w wykupie przez powodów lokalu na własność, miała – zdaniem sądu – drugorzędne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Podobnie jak zeznania świadków N. O., A. (...) ocenić należało przesłuchanie powodów M. i R. K. (1). Zeznania wymienionych świadków oraz powodów, w przeciwieństwie do przesłuchania D. O., wyraźnie nacechowane były negatywnymi emocjami wobec do pozwanej, przy czym w przypadku powodów – przynajmniej do jesieni 2015 roku – ich stosunek do obdarowanej był zdecydowanie odmienny. O takim negatywnym i niczym nieuzasadnionym nastawieniu wobec pozwanej świadczyć mogło chociażby oskarżenie pozwanej przez powódkę o głuchość telefonów w nocy. Nie zasługiwały również na wiarygodność zeznania powodów, że pozwana od 13 lat (tj. od 2004 roku, czyli zaraz po otrzymaniu darowizny) nie utrzymywała z nimi żadnych kontaktów. Twierdzenia te pozostawały w sprzeczności nawet z zeznaniami świadków strony powodowej, zgodnie z którymi przynajmniej do czasu, kiedy D. i A. O. (1) żyli razem, kontakty te istniały i miały stosunkowo częsty charakter.

Zgodnie z art. 898 § 1 k.c., darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Naruszenie obowiązków o charakterze osobistym, w tym brak zainteresowania darczyńcami i niezapewnienie im niezbędnej opieki, a więc okoliczności powołane w pozwie, mogłyby stanowić podstawę odwołania darowizny ze względu na rażącą niewdzięczność osoby obdarowanej. Odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie (art. 900 k.c.) i nie może być uczynione po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego (art. 899 § 3 k.c.).

Na podstawie umowy darowizny z 2004 roku pozwana zobowiązana była do zapewnienia powodom po pierwsze nieodpłatnej służebności osobistej mieszkania, a po drugie – do zapewnienia im opieki.

Nie powinno budzić jakichkolwiek wątpliwości, że pozwana w pełni realizowała i realizuje swoje obowiązki z tytułu ustanowionej na rzecz darczyńców służebności osobistej, albowiem zapewnia im możliwość zamieszkiwania w lokalu. W konsekwencji, zachowanie pozwanej pod kątem ewentualnej rażącej niewdzięczności można było rozpatrywać jedynie w kontekście niezapewnienia powodom opieki i braku zainteresowania ich sytuacją życiową.

Oczywistym powinno być, że od 2007 roku opieka ta nie wyglądała zapewne tak, jak wyobrażały to sobie obie strony umowy darowizny w chwili jej zawarcia. Od czasu wyjazdu do Niemiec pozwana nie sprawowała nad powodami opieki w takim zakresie, w jakim tego wymagali. Tym niemniej, zdaniem sądu, nie można abstrahować od całokształtu okoliczności sprawy i przyczyn takiego stanu rzeczy. Przede wszystkim, pomimo niewystarczającej bezpośredniej opieki, darczyńcy nie zostali nigdy całkowicie jej pozbawieni. Wszak otrzymują oni pomoc od innych członków rodziny, w tym drugiego obdarowanego A. O. (1). Ich podstawowe potrzeby były i są zaspokajane w wystarczającym stopniu. Ponadto, zapewnienie opieki nie powinno być utożsamiane ze sprawowaniem bezpośredniej pieczy. Pozwana nie mogła przy tym opiekować się powodami w większym zakresie ze względu na wyjazd za granicę w celach zarobkowych. Mając na uwadze jej trudną sytuację majątkową, konieczność utrzymania dwójki małych dzieci oraz niewywiązywanie się w pełnym zakresie ich ojca z obowiązku alimentacyjnego, cel wyjazdu pozwanej do Niemiec uznać należało za uzasadniony okolicznościami życiowymi. Według sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, nie można było wymagać od pozwanej, aby sprawowała stałą opiekę nad powodami kosztem dobra własnych dzieci. Pozwana miała kontakt z powodami, choć był on rzadki, ale nie można zarzucić jej, że w ogóle nie interesowała się ich losem. Świadczyć o tym mogła chociażby wymiana okien w mieszkaniu. Pozwana tak naprawdę nie pozostawała w jakimkolwiek konflikcie

z powodami, przynajmniej do czasu wniesienia pozwu w niniejszej sprawie. Pomimo wytoczenia powództwa, nie podejmowała ona wobec darczyńców nieprzyjaznych działań. Obecnie darczyńcy nie oczekują nawet od niej pomocy czy wręcz jej nie chcą, za co obdarowana nie może ponosić odpowiedzialności i trudno jej z tej przyczyny zarzucić rażącą niewdzięczność. Występujące w chwili obecnej rozluźnienie w relacjach między powodami a pozwaną w dużej mierze wynika ze sporu nie między samymi stronami, co wnukiem powodów i jego matką (córką powodów) a pozwaną.

Odnosząc się do prowadzonej przez pozwaną egzekucji z udziału A. O. (1) we własności lokalu, w którym zamieszkują małżonkowie (...), to nade wszystko podkreślenia wymaga, że wszczynając egzekucję pozwana realizowała prawa swoich dzieci, jak i swoje obowiązki rodzicielskie. Cel jej działania, tj. ściągnięcie na rzecz córek zadłużenia alimentacyjnego, z całą pewnością nie był bezprawny. Sąd nie stwierdził jednocześnie, ażeby działanie to skierowane było na wyrządzenie darczyńcom jakiegokolwiek krzywdy, albowiem nawet skutecznie przeprowadzona egzekucja z nieruchomości nie prowadziłyby przecież do automatycznej eksmisji powodów z mieszkania. Toczyła się ona bowiem jedynie z udziału wnuka powodów A. O. (1), a pozwana nadal pozostawałaby współwłaścicielką lokalu w 1/2 części, w dalszym ciągu zobowiązaną do respektowania ustanowionej służebności mieszkania. Nadmienić przy tym warto, że obecnie egzekucja z tej nieruchomości jest umorzona, i to na wniosek samej pozwanej.

Ponadto, nie można pomijać okoliczności, że nawet przesłuchanie powodów nie potwierdziło, żeby po wizycie komornika i rzeczoznawcy obawiali się oni wyrzucenia z zajmowanego mieszkania. Faktycznie nie mieli oni pojęcia o charakterze podejmowanych czynności. Zeznania powodów pozostawały w tej części w sprzeczności z twierdzeniami podniesionymi w uzasadnieniu pozwu, a dotyczącymi ich rzekomego wstrząsu, żalu do pozwanej i obawy przed wyrzuceniem z mieszkania. W ocenie sądu, uprawdopodobnia to w pewnym stopniu twierdzenie strony pozwanej o działaniu powodów pod wpływem innych osób z kręgu rodziny.

Mając powyższe na uwadze, wobec stwierdzenia, że zachowanie obdarowanej nie spełniało przesłanek rażącej niewdzięczności wobec darczyńców, na podstawie art. 898 § 1 k.c. a contrario, sąd oddalił powództwo o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli przenoszącego własność przedmiotu darowizny na rzecz powodów, o czym orzeczono w punkcie I. sentencji wyroku.

O kosztach procesu w punkcie II. wyroku orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c. Pozwana wygrała niniejszą sprawę w całości, w związku z czym należał się jej zwrot od powodów całości poniesionych kosztów w postaci wynagrodzenia pełnomocnika będącego adwokatem w wysokości 4.800 zł (§ 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie /Dz. U. poz. 1800 ze zm./ w brzmieniu obowiązującym w chwili wniesienia pozwu) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

O kosztach sądowych w punkcie III. wyroku orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 i 4 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 623 ze zm.).